

Nr 272.

Av herr **Bogren**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av en statens jordförmedlingsanstalt.

Man klagar, och måhända ej utan goda skäl, över, att det direkta arbete staten utför inom näringarnas områden ofta blir alltför dyrt, enär det saknar praktisk läggning. Särskilt har denna klagan riktats mot domändeförvaltningen och skogsstyrelsen. Staten bör därför, säger man, så litet som möjligt, befatta sig med dylikt arbete, utan överlämna detta åt den enskilda företagsamheten. Men då, som ej sällan händer, den enskilda företagsamheten blott gynnar egna egoistiska strävanden och därmed skadar det allmännas intressen, eller då kapitalet påtagligen användes så gott som uteslutande i liknande syften, måste staten direkt ingripa för att skydda allmän rätt och det allmännas bästa.

Ett av de viktigaste spörsmålen, som under senaste åren varit föremål för statens intresse, är jordfrågan, eller huru man lämpligast skulle kunna anskaffa jord till eget bruk åt fattiga och mindre bemedlade jordbruksarbetare. Staten har för ändamålet anslagit stora summor till en fond, egnahemsfonden, ur vilken lån mot vissa villkor erhålles av dem, som vilja bereda sig ett eget hem med jordbruk. För samma ändamål har under senare åren en del av statens domäner uppdelats i små och medelstora jordbruk, medan från andra avsöndrats en massa lägenheter, torp och mindre gårdar till egna hem. Man måste således tacksamt erkänna, att staten gjort några vackra försök för att underlätta lantarbetarens mödosamma strävanden att förvärva ett eget hem; men undersöker man litet närmare, huru dessa försök utfallit, skall man snart finna, att de oftast misslyckats, enär en enhetlig och praktisk plan saknas för denna statens verksamhet. Hushållningssällskapen, som i regeln förmedla egnahemslånen, arbeta därvid i alltför stela och opraktiska former samt utan

hänsyn till, om den lånsökande erhåller rimlig och antaglig räntabel valuta för sina pengar. Alltför ofta råkar han ut för jobbare, som lämna honom en jord, vilken kanske ej är värd hälften av det åsatta värdet. Följden blir att han, sedan han med förtvivlans mod arbetat några år under en orimligt stor skuldbörda, måste gå ifrån det hem, i vilket han med alla sina ljusa förhoppningar en gång inflyttade. Ej stort bättre har det gått, där s. k. egnahemsföreningar förmedla lånen, ty även dessa föreningar torde ej sällan verka i rena jobbareformer. För att bringa ordning i denna statens verksamhet att bereda möjlighet för den fattigare samhällsklassen att förvärva eget hem, för att här lämna verklig hjälp och så långt möjligt är hålla jobberiet utanför, torde det vara nödvändigt, att staten, snarast ske kan, inrättar en hela landet omfattande *jordförmedlingsanstalt*. Den av nationalföreningen mot emigrationen och av ett par hushållningssällskap med statsunderstöd upprättade jordförmedlingsanstalten är ej tillräckligt genomförd, ej heller fullt planmässigt ordnad, för att fylla behovet. Dessutom ligger det något emot, att en privat förening med den — åtminstone till namnet — specifika uppgiften att motarbeta emigrationen skulle ha hand om jordförmedlingen. Nämnda förenings egentliga uppgift bör underlättas därmed, att en av staten inrättad jordförmedlingsanstalt övertager föreningens jordtransaktioner.

Jag har tänkt mig denna statens jordförmedlingsanstalt ordnad med ett huvudkontor i Stockholm jämte ett eller flera filialkontor i varje län.

För huvud- och avdelningskontoren utnämner Kungl. Maj:t en fullt kompetent ordförande samt för huvudkontoret en jurist. Varje landsting väljer en eller flera jordförmedlingsnämnder. Varje nämnd kunde bestå av 5 personer, inberäknat ordföranden. Nämndens ledamöter äro ordförandens rådgivare och sammankallas av denne vid behov. Nämnden skall förmedla jordupplåtelser under olika former från kronans domäner samt egnahemslån; vid anmodan förmedlar den även jordupplåtelser av enskilda jordavsöndringar och alltid, då köpare söker egethemslån. Dessutom bör nämnden tillhandagå köpare och arrendator med råd, upplysning och eventuellt juridiskt biträde kostnadsfritt, om köpeskillingen ej överstiger 10,000 kronor eller den årliga arrendesumman 1,000 kronor. För köpare över 10,000 kronor och för arrende över 1,000 kronor borde betalas en billig progressivt stigande avgift. Huvudkontoret borde månatligen på grund av erhållna meddelanden från myndigheter och från filialkontoren utgiva tryckt berättelse om tillgång och efterfrågan på jordbruk, upptagande pris, odlingsmöjligheter, läge, avsättningsmöjligheter o. s. v. En stor uppgift skulle en sådan berättelse fylla och lämna en klar och sak-

lig upplysning om vårt lands koloniseringsmöjligheter. Vid ett ekonomiskt utnyttjande av Inlandsbanan torde berörda del av jordförmedlingsanstaltens verksamhet få den största betydelse — något som liknande anstalter i Förenta staterna och Kanada visat.

På grund av det här anförda vågar jag föreslå,

att riksdagen behagade besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt utreda behovet av en statens jordförmedlingsanstalt samt, om behovet föreligger, vidtaga erforderliga åtgärder för dess tillgodo-seende.

Stockholm den 5 februari 1914.

Oscar Bogren.
